

UNITÁRIUS ÉLET

XXXII. ÉVFOLYAM, 4. SZÁM

1978. JÚLIUS—AUGUSZTUS

„A rád bízott drága kincset őrizd meg!”

1944 augusztusában történt, hogy lakásom ablakán zörgettek egy estéli órában. Aki jött, hírül hozta, hogy a kórházban van egy barátom és sürgősen beszélni szeretne velem. Öltöztem, indultam, és tíz perc múlva ott is álltam az ágya mellett. Legnagyobb meglepetésemre, egy olyan ismerősre ismertem a betegben, aki kolozsvári diák volt és barátságkedvelő. Az illető súlyosan megsérült a harcban, gyomorlővést kapott, érezte, hogy közeledik a vég, tudta, hogy én a helységben vagyok, beszélni akart valakivel, hagyakozni akart valakinek, akiben megbízhatott. Miután elmondotta sebesülése történetét, könnyes szemmel és jajszó kíséretében ránézett az ujjára, és így szólt: Látod, ezt a gyűrűt az ujjamon? Én már holnap nem leszek az élők sorában. Délfelé jöjj be, és ha már meghaltam, húzd le az ujjamról ezt a gyűrűt, és vidd magaddal. Aztán ha találkozol a feleségemmel, add át neki, és mondd meg, hogy most, az utolsó órában, a halál küszöbén is csak reá, egyedül csak reá gondoltam. Hazamentem, alvás nélkül virrasztottam át az éjszakát, egyre inkább tűnődve a szomorú emberi sorson, a fiatal életeken. Másnap, ahogy meghagyta, dél felé bementem a kórházba. Barátom már halott volt. Lehúztam ujjáról a gyűrűt, zsebembe tettem, és hangtalan búcsúval hagytam magára az örökkévalóság útjára lépett barátomat.

Aztán harcok jöttek, helységkiürítés, vándorlás országrészekén át. Sokszor nyúlt zsebembe avatatlan kéz, de azt a kis aranykarikát én szinte pillanatonként megtapogattam, hogy megvan-e; a remegés nem egyszer még a lélegzetemet is belém szorította, hogy nem veszik-e észre. Aztán egyszer csak kapcsolatot teremthettem a feleséggel, és átadtam neki a gyűrűt az utolsó üzenettel. Úgy éreztem magamat, mintha valami mázsás terhet vettem volna le vállaimról. Hogyne, hiszen eleget tehettem egy barátom utolsó kívánságának, eleget tehettem a Biblia intésének: „A rád bízott drága kincset őrizd meg!”

Nemrég egy olyan folyóirat került a kezembe, amelynek lapján két ember, egy fiatal és egy idősebb volt lefényképezve. Az idősebb vallott az újságírónak a fiatalról, a fiáról. A cikk kb. ezt tartalmazta: „A galíciai harcok alkalmával állófront alakult ki. Egyszer csak észrevettem, hogy a két front közötti téren egy kisgyermek sírdogál. Talán elvitte feje fölül a házat az akna, talán szüleit ragadták el? A gyermek csak sirt vigasztalanul. Nem törődve parancssal, tiltással, elindultam csúszva a síró kisgyermek felé. Hónom alá vettem, visszahoztam az egységemhez. Szóltam hozzá, de nem értette beszédemet; szólott, s én sem értettem. De azt láttam, hogy éhes és fázik. Enni adtam, ruhámba csavartam. A társaim csak nevettek rajtam, hogy meggyűjtöm a bajomat vele. Ettől kezdve a kisgyermekre gondom volt, mint a szemem világára. Magam mellé fektettem, testemmel melengtettem. A visszavonuláskor magammal hoztam. Szinte mesébe illik: útunk a kapunk előtt vezetett el. A feleségemet kihívtam, átadtam neki a gyermeket: vigyázz rá, Isten rendelte nekünk. A háború után hazakerültem. Nem tudom, kié volt, nem tudja, kié volt. Csak azt tudom, hogy attól a pillanattól kezdve,

ahogy magamhoz vettem, úgy vigyáztam reá, mint a szemem világára, neveltem, taníttattam, gyermekem nincs, nevemre írtam. Mintha felső parancs diktálta volna: „A rád bízott drága kincset őrizd meg!” Kallódó emberi élet, Isten bízta rá egy másik ember kezére, s milyen szép, hogy az megértette az isteni üzenetet.

Jó kétszáz esztendővel ezelőtt, pontosabban 1772-ben szülőfalumban, Medeséren lelkészváltás történt. Az egyházközség derék lelkészét, aki egyben esperes is volt, megválasztották Bözödre. Nagyobb eklézsia, nagyobb jövedelem, nagyobb tekintély. Elfogadta hát a kínálkozó szerencsét. Ki volt tűzve a költözés ideje április 16-ra. Hűvös, szeles tavaszi éjszaka volt. A lelkész előző napon már összepakolt, hogy a másnap reggel érkező bözödi szekereknek ne kelljen sokat várakozniok. Családjával együtt úgy hajtott a falu felé, mint aki utoljára veszi igénybe a régi papi ház és falu melegét. De hajnalra virradólag valaki rágyújtotta a meredek tetejű zsindélyes házat. Csak akkor vette észre, amikor már a láng, mint óriás vörös kakas felfutott a háztetőn s a lobogó fény betöltötte a félutcányi teret. Amit megfoghatott, családjával menekített a lakásból. Össze voltak pakolva — ez volt a nagy szerencse —, ingóságának nagy részét sikerült nagy nehezen kimenteni az égő házból. Ekkor már kifordított kemencéhez hasonlított a meggyúlt épület. Pattogott és lobogott még a padlózat is. És az esperes-lelkésznek ekkor jutott eszébe, hogy az egyház ládája az irodában maradt, s abban benne van az egyházközség és az egyházkör minden klenódiuma, jegyzőkönyve, levéltára. Nem törődve a következményekkel, beszaladt az égő házba. Már emberek kerültek oda. Imádságos hang hagyta el az ajkakat: én Istenem, segítsd meg! Némelyek már látni vélték, amint a nagy vaspántos ládával az esperes birkózik a lángoló küszöbön. És ekkor egy hatalmas reccsenéssel a ház leomlott. Maga alá temette a szerencsétlen embert. És így lett vége ennek a kitűnő embernek, aki a kötelességteljesítés példaképeként áll ma is előttünk. Reggel, amikor jöttek a szekerek, már csak rom volt a ház helyén. Délfelé szertehúzták a széndarabokat, s amint a Ravában megőrzött egykori leírás bizonyítja, csak egy „fontosika” maradt az esperesből, az egyik lábából. Miért ment be az égő házba? A felelet egyszerű: Mert lelkében égett az isteni üzenet: „A rád bízott drága kincset őrizd meg!”

Mindannyiunkra bíz a gondviselő Isten valamilyen kincset: reám akkor, a háború forgatagában a karikagyűrűt bízta. A katonára a gyermek életét, a szomorú véget ért esperesre az egyház ládjáját a klenódiumokkal és régi írásokkal. A szülőre rábízta a gyermeket, a nevelőre a növendéket, a felettesre a katonát, az orvosra a beteget, a gépkocsivezetőre az utasokat, a lelkészre a gyülekezetet, az országvezetőre az ország népét. S ha figyel az ember a lelkiismeretének szavára, én is, más is hallhatja ott a figyelmeztető hangot: „A rád bízott drága kincset őrizd meg!”

Mireánk is egy értékes kincset bízott a jó Isten, a mi unitárius hitünket. Nem súlyban, vagy térfogatban mérhető kincs ez, de annál inkább mérhető emberi magatartásban. Nem olyan, mit a rozsdá, vagy a moly

„Teljesen rendezetté vált az állam és az egyházak viszonya”

Kádár János debreceni beszéde

A világ népeinek békéjéért júniusban hazánkban és a nagyvilágban sok más helyen jelentős és eredményes megnyilatkozások hangoztak el. Ezek közül számos munkra, egyházi emberek számára, igen jelentősek azok a megállapítások, amelyeket június 8-án, debreceni látogatása alkalmával tartott beszédében Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt első titkára mondott, amikor foglalkozott az állam és az egyházak viszonyával. E megnyilatkozást igen jelentősnek tartjuk és szó szerint idézzük az alábbiakban:

„Új eleme a belpolitikai fejlődésnek, hogy teljesen rendezetté vált az állam és az egyházak viszonya. Ez a folyamat különösen az utóbbi években bontakozott ki és ment végbe s ennek a szocialista építőmunka, a népi állam és az egyházak szempontjából is nagy a jelentősége. Új társadalmi rendszer, új világ született Magyarországon, s örövendes és jó, hogy a hívő emberek és maguk az egyházak is megtalálták benne helyüket.

Jól kifejeződik ez a politikai egyetértés a Hazafias Népfront mozgalomban, amelynek vezető testületeiben társadalmunk minden dolgozó osztálya, rétege, a párttagok, a pártönkívüliek, a különböző világnézetű emberek reprezentáns képviselői jelen vannak. Nem szabad lebecsülnünk, értékelnünk kell ezt az egyetértést, mert harcban, nehézségek leküzdése árán született. Egyes egyházakkal korábban, másokkal később rendeződött államunk viszonya. Most mindegyikkel rendezett, ami örövendes, fontos és jó dolog, mert azt jelenti, hogy a materia-

listák és hívők, a különböző világnézetű emberek egyetértésben munkálkodhatnak a közös társadalmi célért, a fejlett szocialista társadalom építésén. Mi, kommunisták nagyra értékeljük ezt és a tapasztalatok szerint ugyanígy az egyházak reprezentánsai is.”

Kádár János debreceni látogatást felhasználta arra is, hogy meglátogatta a debreceni református kollégiumot, ahol dr. Bartha Tibor püspök fogadta. Meglátogatta a kollégium oratóriumát, az 1849. évi április 14-i országgyűlés és az 1944. december 21-i Ideiglenes Nemzetgyűlés színhelyét.

E látogatás végeztével Kádár János a következő nyilatkozatot tette: „Mi a vallásos emberek lelkiismereti szabadságát és az egyház autonóm életét tiszteletben tartjuk. Népi államunk elvárja, s magam kívánom, hogy e falak között a jövőben is neveljenek szép számban jó hazafiakat, a szocializmust építő magyar nép sorainak további gyarapítására, a haza javára.”

Kádár János hangsúlyos szavait örömmel hallgattuk és idéztük híveink számára. Az elismerés és a bizalom kifejezése mindnyájunkat meglelégedéssel tölt el. Ennek jegyében továbbra is azon az úton kívánunk járni, melynek első megnyilatkozása az állam és az egyházak között 1948-ban kötött egyezmények voltak. Egyházunk akkor is az elsők között — a református egyházzal azonos napon, október 7-én — írta alá az egyezményt. Úgy véljük, hogy annak szellemét megtartottuk, és a jövőben is ezen az úton járva akarjuk a bizalmat továbbra is kiérdemelni.

ELMÉLKEDJÜNK JÉZUSRÓL

Köztudott, hogy mi, unitáriusok, nem fogadjuk el és nem tanítjuk Jézus istenségét. A többi keresztény testvéregyházainkkal e kérdés fölött volt a legtöbb vitánk. Sokan éppen ez okból vonják kétségbe keresztény voltunkat, hogy mi — úgymond — Jézust „csak embernek” tartjuk, s ezzel a hagyományos szentháromságos hitnek ellentmondunk. Valóban mi Jézust embernek tartjuk. Nem „csak” embernek, hanem igenis hangsúlyozva személyén keresztül is az ember magasabbrendűségét, elhivatottságát. Az alapvető különbség a más vallásúakkal szemben más alapokra vezethető vissza. Idézzük fel azokat a jézusi szavakat, amelyeket a János evangélium 10. részében mond önmagáról. Kijelentvén, hogy ő a jó pásztor, aki vezeti az ő juhait, tanítását azzal erősíti meg, hogy ezt mondja: „...én és az Atya egy vagyunk...” Általában erre az idézetre alapozzák Jézus isten voltát. Lám — mondják — itt a Mester erősíti meg azt, amit a szentháromságellenesek tagadnak.

Véleményünk szerint a kérdés kulcsa az, hogy mit értett Jézus, és mit értünk mi e szavakon. Pontosabban, mit jelentett számára és számunkra Isten atyasa. Evezredes viták szünhetnének meg, ha tisztázni tudnánk e fogalmat.

Mi úgy hisszük: Isten lelke eleveníti meg a holt anyagot. Az isteni lélek mindeneket áthat, de természetesen a fokozatosság félreérthetetlen. A kavicsnál másabb, több a rózsza, s az állati élet fejlettebb, több a növényinél. Az isteni szellem, vagy nevezzük akár Erőnek, az Emberben jelentkezik a legteljesebben, mert bár az emberi élet is anyagi összetevőkből vált élővé, mégis valami olyan többlettel rendelkezik, mint semmilyen más teremtmény. Az embernek Lelke, Szelleme van. Az emberi életben tükröződik leginkább a Teremtő. Mi állunk legközelebb Hozzá. Nem csupán költői hasonlat, hogy az ember Isten igazi gyermeke.

Értelme, érzelmei olyan minőségi plusszal áldották meg az emberiséget, amely kiemeli a természeti lények minden sorából. Nem csodálható a zsoltárró áthelyezett lelkesedése, amikor is kijelenti, hogy Isten nagyszerű képességekkel ruházta fel fajunkat „...Kevéssel tette őt kisebbé az Istennél...” (8/6). Jézus is hivatkozik az idézett részben a 82-ik zsoltárra „...Istenek vagytok, a Felségesnek fiai ti, mindnyájan...” E kijelentéseket másképp nem lehet értelmezni, csak ahogy mi tesszük. A Jézustól tanult imádságnak sincs másképpen értelme: „...miért Atyánk a Mi Atyánk? Názáreti Tanítónk önmagára maradéktalanul alkalmazta az Istennel való egységet, de nem vont ki e méltóság alól senkit. A bibliaolvasók bizonyíthatják, hogy ő szívesen használta önmaga megnevezésére az „Emberfia” fogalmát is. Vagyis az emberfia az isteni Atyának is gyermeke. Általánosságban ez így igaz, de csak olyan mértékben, amennyire az ember valóban tükrözi az isteni magasabbrendű jegyeket; a szeretetnek, szépségnek, jóságnak és igazságnak.

Meg kell vallanunk, hogy mi, emberek, akik Jézus követőinek mondjuk magunkat, legtöbbször nem közelítjük meg a jézusi emberideált. Nemigen vagyunk olyanok, mint ő volt. Ő az Atyával állandó lelki kontaktusban volt — mi kevésbé; és ez a mi gyengeségünk. Isten gyermekének lenni nemcsak rang és dicsőség, hanem elkötelezettség, hivatás és áldozatvállalás.

Hitvallásunk Jézust Isten legigazabb gyermekének mondja, de e tanításban benne van a kérdés is — mi vajon milyen gyermekek vagyunk? Amikor Jézus isteni eredetéről vagy vonásairól vallunk, ugyanilyen értelemben tegyük önéletünket is serpenyőre, hiszen nekünk is olyanokká kellene lennünk, mint ő volt.

Bajor János

Egy zenemű születése a tordai országgyűlés emlékére

Takács Jenő zeneszerző és zongoraművész 1902-ben született a Sopron megyei Cinfalván, mely jelenleg Siegendorf néven Ausztriához tartozik. Pályafutása során igen sok országban működött, így Egyiptomban, ahol az 1932-es népzenei kongresszuson sok segítséget nyújtott az odautazott Bartók Bélának, később a Fülöp-szigeteken, Japánban, Kínában, Szombathelyen, a 40-es években Pécsen, majd az Egyesült Államokban. Jelenleg szülőfalujában él, szoros kapcsolatot tart magyar zenei körökkel, és a közelmúltban amerikai tartózkodása idejéből az alábbi történetet küldte meg lapunk számára.

A „Toccata Mistica” története

1968-ban az University of Cincinnati professzora voltam az Ohio államban levő Cincinnati városában. Kollégám volt Lewis Wikehart karmester, aki egyszersmind a First Unitarian Church of Cincinnati énekvezére is volt. Wikehart azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy mivel az Unitárius Egyházban eb-

ben az évben ünneplik az 1568-as tordai országgyűlés 400 éves évfordulóját, ebből az alkalomból zenésítem meg a vallásszabadságra vonatkozó szöveg megfelelő részét. A szöveg nem az eredeti — a nagy-szebeni Bruckental Múzeumban levő — magyar szöveg volt, hanem Richard M. Millernek, a helyi unitárius egyház tagjának angol nyelvű fordítása. Elfogadtam az ajánlatot annál is inkább, mert a szöveg humanista tartalma és ökümenikus jellege kimondottan vonzott. Így keletkezett részben Cincinnati, részben Detroitban a *Toccata Mistica*.

Hogy miért adtam ezt a címet? A „Toccata”-t meg tudom magyarázni, ugyanis nem egyszerű orgonakíséretre van szó, hanem az orgona szerepe eléggé fontos, főleg a virtuózjellegű elő-, köz- és utójátékok formájában. A „Mistica” pedig azt jelenti, hogy Miller szövegfeldolgozása a misztikus felé hajlik. De hiszen a címek talán nem is lényegesek.

A mű bemutatója 1968. május 26-án volt a fent említett templomban, ahol kétszer énekelték, a szertartás elején és a végén. A szertar-

tás középső részén vita volt egy színes és egy fehér ifjúsági csoport között. Az istentiszteletre kibocsátott műsor a következőt tartalmazta: „A partitúra egyedülálló mind koncepcióban, mind stílusban. Zeneileg szép számban használ fel új hangzatokat. A tonálisérzetet kiküszöbölte, hogy helyet adhasson olyan hangfűtöknek, melyek már természetüknél fogva nem tonálisak. Több részletet „Sprechgesang” formában, vagyis beszélve adnak elő, más helyen ugyanezt a szöveget éneklik, de különböző időben kezdik és fejezik be, mint egy „party”-nál. Az orgona több helyen elektronikus zene benyomását kelti.”

A művet Európában először 1975. április 29-én mutatták be Bécsben, mikor is a Zenei Gimnázium énekkarát Friedrich Lessky vezényelte.

Takács Jenő — aki Egyházunknak nem tagja ugyan, de számára mégis maradandót alkotott — nemrég töltötte be 75. életévét. Midőn megköszönjük közleményét, további jó egészséget és munkát kívánunk számára.

1978. május.

B. B.

Debreceni templomunk ötvenéves

Szabó József és testvére, Zsófia, debreceni polgárok, a XIX. század végén kelt végrendeletükkel debreceni Hatvan u. 24. sz. alatti házukat és szép kis tanyájukat egyházunkra hagyományozták. Évtizedeken át a hagyaték jövedelme nevelésügyi célokat szolgált.

Az első világháború után megszorodtak az unitáriusok Debrecenben is. Előbb szórványt alkottak, majd leányegyházközséget. Az utóbbi évtizedekben megtakarított jövedelem felhasználásával az örökhatály által hagyományozott telken szép kis templom épült, melynek felszentelésén 1928. jún. 7-én jelen volt dr. Baltház Dezső református püspök is, papjaival és a város vezetőinek képviselői.

Józan Miklós felavató beszédében,

az Unitárius Értesítő 1928. évi 6. számának tanúsága szerint, e szavakkal fejezte be beszédét: „Békeség hajléka, állj az idők végéig, békeség oltára, fogadd megbocsátó szeretettel, akik tehozzád járulnak. Állj, Sionom, Isten dicsőségére, emberek szolgálatára.”

Az úrvacsora vételére előkészítő beszédet dr. Csiki Gábor missziói lelkész tartotta.

Közébed után a jelen voltak a debreceni temetőben megkoszorúzták Szabó József és Zsófia alapítók, valamint Székely Ferenc és Lőfi Jenő első gondnok sírját. Hálás szeretettel gondolunk Kelemen Bélára, aki a templomépítés munkájának fáradhatatlan harcosa volt, és Derzsy Kálmánra, aki éveken át hűséggel

kezelte a kis gyülekezet anyagi ügyeit, és végezte a kántori teendőket.

Ezekre emlékezve, a ma már kisebb lélekszámú debreceni gyülekezet hívására, 1978. szeptember 25-én szombaton de. 11 órakor debreceni és környékbeli, füzesgyarmati és kocsordi hívek, Nyíregyháza, Miskolc és Eger unitárius szórványának képviselői, és — reméljük — népes budapesti küldöttség vesz részt az emlékestistentiszteleten.

(A budapesti résztvevők a reggel 7.10 órakor induló helyjegyes Szabolcs expresszrel indulhatnak és a Debrecenből délután 16.45 órakor induló helyjegyes Szabolcs expresszrel utazhatnak haza. Ez a vonat 19.55 órakor érkezik a Budapest-Nyugati pályaudvarra.)

Az orosz ortodox egyház ünnepe

Pátriárkátusa visszaállításának hatvanadik évfordulóján az orosz ortodox egyház Moszkvában május 25—29. napjain ünnepséget rendezett.

Ismeretes, hogy Konstantinápoly 1453-ban történt eleste után az ortodox vallás szellemi központja Moszkvába helyeződött át. A XVI. században választottak első ízben pátriárkát, aki az össz-ortodox egyházi érdekeket képviselte. I. Péter cár 1721-ben saját magát nevezte ki

az ortodox egyház fejévé, s ettől az időtől kezdve az 1917. évi Nagy Októberi Szocialista Forradalomig az ortodox egyháznak nem volt egyházi feje, pátriárkája.

Az új társadalmi rend egyik első intézkedéseként megtörtént az állam és az egyház szétválasztása, és az orosz ortodox egyház újra pátriárkát választ — Tichon személyében.

Pimen pátriárka erre a jelentős ünnepi évfordulóra számos külföldi ortodox egyház vezetőjét — köztük

dr. Berki Feriz esperes-adminisztrátort — meghívta. De meghívás folytán részt vettek az ünnepségen a vatikáni egységtitkárság és a protestáns világszervezetek képviselői is. Hazánkban dr. Bartha Tibor püspök, az Ökümenikus Tanács elnöke és dr. Tóth Károly püspök, mint a KBK főtájkára vettek részt az ünnepségeken.

Szeretettel köszöntjük az orosz ortodox egyházat ezen a jelentős ünnepi évfordulón.

Mutasd meg magadat

A Szabadegyházak Tanácsának elnöke, Palotay Sándor lelkész, az evangélikus egyház elnök püspöke, dr. Káldy Zoltán meghívására előadást tartott az evangélikus teológiai akadémián. Híveink gyakran kérdezősködnék leveleikben a Szabadegyházak Tanácsához tartozó egyházakról. Ide tartoznak a baptisták, a metodisták, adventisták, pünkösdisták és számos más kisebb egyházi csoport. Az alábbiakban részleteket közlünk az elhangzott és az Evangélikus Életben megjelent előadásból, mely mutatja, hogy hogyan gondolkodnak ezek az egyházak „egymásért és együtt másokért”, ahogyan azt az előadás címe is megjelölte.

EZT AZ ALKALMAT AZÉRT TARTOM JELENTŐSNEK, mert lehetőség arra, hogy önmagunkat megmutassuk. Alkalom arra, hogyan gondolunk, látunk és cselekszünk mi, akiket a jelenlevők és a jelenlevőkön túl maga az Evangélikus Egyház elfogadott testvérként, Jézus Krisztusban cselekvő társnak, olyanoknak, akik másokért élünk.

Hitbeli meggyőződése, hogy ma is és nekünk is szól a parancs, amit Jézus a betegségéből meggyógyult belpoklosnak mondott: „Mutasd meg magadat!” (Mt. 8,4). A mi hitünknek annyira van értéke, amennyire sajátos kegyességi tapasztalatunk, a Jézus Krisztussal szerzett élményünk nem marad csupán érzelmi motívum, hanem képes volt átalakítani életünket és a környezetünkben mint egy más, egy olyan új ember jelenünk meg, aki kész és képes másokért munkálkodni, hanem ha szükséges, életét adni az ő felebarátaiért.

A SZABADEGYHÁZAKRÓL BESZÉLEK, de ilyen egyház nincs, sőt a Szabadegyházak Tanácsának nem is célja az, hogy ilyen egyházat létrehozson. Egyszerűen arról van szó, hogy a Szabadegyházak Tanácsának tagegyházai vannak, és ezeknek a tagegyházaknak megvan a maguk sajátos véleménye, nézete, múltja, kegyességi gyakorlata, amely meghatározza gondolkodásukat. Másként közeledve a témához, a Szabadegyházak tanácsának tagegyházai a tárgyban megjelölt téma egy-egy részkerdeésében azonos módon nyilatkoznak meg, és azonos magatartást tanúsítanak, de szeretném azt is, ha emellett nyíltá válna az is, hogy a tagegyházak között e kérdésben véleménykülönbség és eltérés is van, sőt, esetenként szembenállás mutatkozik.

A témához való közeledést nehezíti az is, hogy sokszor jelentős eltérés van az elmélet, az egyházvezetés szintjén történő állásfoglalás; és a gyülekezeti életben a tagság szintjén a mindennapos gyakorlatban.

AZ ÖKUMENIZMUST A SZABADEGYHÁZAK TANÁCSA TAGEGYHÁZAI IS ma már korunk egyik fontos kihívásának tartják, és azt különböző aspektusból vizsgálják. Ezek az aspektusok nem valami szükségszerű kronológiai sorrendben helyezkednek el; és nem folyamatosan kapcsolódnak egymáshoz. Nem alkotnak olyan láncolatot, ahol a következő lépést vagy éppen a végső célt az előzőkből meg lehetne állapítani. Azt viszont állítom, hogy ezeket egymással szembeállítani vagy kijátszani nem lenne szabad, mivel így téves ítéletre jutunk.

Az ökumenizmus mégis hosszú ideig és talán még ma is a szélesebb köztudatban elsősorban az Egyházak Világtanácsát jelentette. Az Egyház-

zak Világtanácsa fönn is tartotta magának ezt az igényt. A szervezeti és teológiai egységre jutás megtestesítőjeként az ökumené egyedüli hordozójának, a letéteményesének tekintette önmagát.

Az Egyházak Világtanácsa elválaszthatatlan attól a típusú egységtörekvéstől, amelyet a Szabadegyházak Tanácsának tagegyháza nem vállalhatnak, mi több, az Egyházak Világtanácsa egyes tagegyházai sem mind vallják ezt így a magukénak. Szükséges kijelentnem azonban, hogy bár az Egyházak Világtanácsa ökumenizmusának ez a jellemzője, mégsem ez az egyedüli mutatója. Hiba lenne részünkről, hogyha nem látanánk világosan azt is, hogy az Egyházak Világtanácsa számos olyan tendenciát hordoz létezésével, amely megegyezik hitbeli felfogásunkkal. Annál is inkább igaznak tartom e megállapítást, mert az Egyházak Világtanácsa a különböző egyházak, nézetek és irányzatok hatása alatt keresi a teljes eligazodást, küldetését a világban, nyitott akar lenni más hatásokra is, lehetőséget nyújtva arra, hogy a különböző vélemények jegyében alakuljon jövőbeli szerepe. Mindenekelőtt tehát úgy tekintünk az Egyházak Világtanácsára, mint amely az Isten történelmet formáló akaratát szerint alakult, hogy beteljesítse Istentől megszabott rendeltetését.

DE KORUNK EGY MÁSIK ÖKUMENIKUS KIHÍVÁSÁNAK tekintjük a különböző világvallások, tehát nem keresztyének közötti cselekvésének igényét is.

Ugyanakkor egyértelműen nyitottnak kell lennünk arra is, hogy erre az ökumenikus kihívásra cselekvő módon tudjunk válaszolni, mégpedig saját teológiai háttérünkből kiindulva úgy, hogy szűkebb és tágabb értelemben az egész emberiségért a jót cselekedjük.

Emlékezés

Negyven éve már
hogyan megkínzott testét
elragadta a halál.
De lelke itt él, míg élek én,
s a drága arc elém villan
az emlékezés ködén.
Álmomban gyakran
találkozunk,
s köröttünk minden
a régi még,
de ébredve újra érzem
mily nagy az a messziség,
amit el nem érek,
míg itt élek én.
De egyre fogy az idő és az út,
mely közelébe visz,
s majd a megváltó órán,
biztatón, lelke ha rám hajol,
s ha majd a fáradt szív elpihen,

Dr. IVÁN LÁSZLÓ

magához intve azt az Őr,
őt akkor újra megglelem.

Iván Margit

Negyvenéves kocsordi templomunk

A kocsordi unitárius gyülekezet templomát 1938 nyarán szentelte fel Józán Miklós püspöki vikárius.

A gyülekezet elhatározta, hogy erről az évfordulóról 1978. augusztus 27-én délelőtt tartandó istentiszteleten emlékezik meg.

Az ünnepélyen dr. Ferencz József püspök és Bartók Béla főgondnok vezetésével több lelkész és egyházi tanácsos vesz részt. Az ünnepséget előkészítő Végh Mihály kocsordi lelkészünk ezúton is meghívja a testvér-egyházközsegekben és a szórványokban élő közeli és távoli híveinket. (A kik elszállásolást kérnek, írjanak közvetlenül Végh Mihály lelkésznek, 4751 Kocsord, Lenin u. 30.)

Az Unitárius Élet tárgymutatója

1947—1977

Az említett évek között *Unitárius Élet* c. egyházi lapunknak a második világháború befejezése óta harminc évfolyama jelent meg. *Kelemen* Miklós szegedi lelkészünk megírta a lap történetét és ismertetéséhez gazdagon részletezett tárgymutatót készített. Ennek rendjén az *Unitárius Élet*ben megjelent írásokat egyháztörténelem, teológia, egyháztársadalom, áhítat, megemlékezések, egyház és állam, ismertetések, értekezések, előadások, külföldi és egyes címszavak alatt osztályozta, majd a 104—272. oldalakon külön névmutatóban betűrendben sorolja fel az egyes írások szerzőit.

A lap történetére vonatkozóan közlünk néhány adatot: „A magyarországi unitáriusok e lapja a folszabadulás után 1947. március 15-én jelentkezik első számával. A lap szerkesztője *Kereki Gábor* budapesti lelkész.” 1948. márciusától 1949. októberéig *Barabás István* budapesti lelkész szerkeszti a lapot. 1949-től 1957-ig *dr. Csiki Gábor* püspöki helynök. A szerkesztés munkáját ekkor *Pethő István* püspöki helynök veszi át, és irányítja a lapot 1966. októberéig. 1966. októbertől 1970. decemberéig bekövetkezett váratlan haláláig *R. Filep Imre* szerkeszti a

lapot. 1971. januárjától a mai napig *dr. Ferencz József* püspök a felelős szerkesztő és kiadó.

Az Egyházi Képviselő Tanács 1978. januárjában tartott ülésén elismeréssel emlékezett meg *Kelemen* Miklós lelkész önként vállalt és körültekintő alapossággal végzett munkájáról, mellyel az 1947—1977 közötti évfolyamok írásairól tárgymutatót állított egybe. A tárgymutatót a könyvtári órák alatt, minden szerdai munkanapon délelőtt 10—13 óra közötti időben, az érdeklődők is használhatják.

Dr. Bartha Tibor református püspök írja...

(Reformátusok Lapja, 1978. máj. 14.)

„Hogyan lehet a lélek erejét elnyerni? Az ösgyülekezet környezését is foglalkoztatja ez a kérdés... s a ma élő egyházat is: tud-e erőt venni a Szentlélek által arra, hogy Krisztusról bizonyosságot tegyen? Rá tud-e hagyatkozni a Lélek vezetésére, hogy Urát követhesse. Az egyházak világában évszázadok óta nagyfokú elvilágiasodás ment végbe. E tekintetben nem jelent különbséget az a körülmény, hogy bizonyos egyházak rendje „monarchisztikus” felépítésű, más egyházaké pedig „demokratikus” rendszerű. Ahol emberek bölcsessége,

akarata irányít, ott az egyház lélektelen, üres intézménnyé válik. Ennek a fájdalmas lelki elsekélyesedésnek a visszahatásaként számos mozgalom kibontakozását látjuk a földtekén, amelyek célul tűzik ki az Isten Lelkével való élő kapcsolatot megteremtését. Mi nem hiszünk abban, hogy az egyházak egységét újabb és újabb megosztással fenyegető mozgalmak biztosíthatják... Azt sem hisszük, hogy különös felajzott (ekszztatikus) lelkiállapot felidézésével juthat el az ember Isten Lelkének a közelségébe. A Szentírás más utat mutat: a bűnbánat és a megtérés útját.”

Örömmel közöltük dr. Bartha Tibor ref. püspök, az Ökumenikus Tanács elnökének fenti fejtegetését — hosszabb cikkének egy kis részét —, annak kapcsán, hogy Isten szentlelkének ereje milyen döntően megszabta az első keresztény gyülekezet életét, s milyen fontos ma. Megjegyezzük, hogy azok a módszerek, amelyekkel ma sok helyen a lelkekre hatni kívánnak, a lélek világosságát oltják ki, s az embert akaratnélküli eszközzé teszik az érzelmek ráhatásával szemben. Jézus így tanít: „Én vagyok a világ világossága...” János 8.12.

B. M.

Külföldi hírek

A londoni Essex Church 1978. májusi gyülekezeti értesítőjében megemlékezett arról a szolgálatról, melyet ápr. 2-án a gyülekezetben *dr. Ferencz József* püspök végzett.

Köszönjük azoknak a külföldön élő unitárius híveinknek a megértését, akik 1978-ra előfizettek, vagy adományt küldtek az *Unitárius Élet* nyomdai és postai költségeinek részbeni fedezésére. Kérjük, hogy mások is kövessék e szép példát.

A New York-i All Souls Unitarian Church, egyik legrégebbi New York-i unitárius gyülekezetünk lelkésze, *dr. Kring* több mint 25 évi szolgálat után nyugalmába vonult. A gyülekezet egy fiatal, eddig Bostonban szolgáló lelkészt, *J. Forrester* Church-öt hívta meg utódául. A fiatal lelkész az ismert unitárius Idaho állambeli szenátornak, *Frank Church*-nek a fia. Most készül arra, hogy a Harvard egyetemen letegye doktori vizsgáját.

A német humanisták (NSZK) Glaube und Tat c. havi szemléjük címét 1978. januárjától Unitarische Blätter címre változtatták.

Az amerikai unitárius univerzalista keresztény szervezet „Good News” c. szemléjének szerkesztését *Douglas W. Sears* stonehami lelkész, Massachusetts állam, vette át.

Billy Graham „Küldetésünk a világban” című írásában azt mondja, hogy a modern kereszténységnek két fő feladata van: az igehirdetés és a szolgálat —, vagyis a kerügma és a diakonia —, olvashatjuk a Békehírnök februári számában. Megszívlelendő kérdéseket tesz fel: Hűségesek vagyunk-e hirdetésünkben és szolgálatunkban? Hűségesek vagyunk-e mint gyülekezet? Hűségesek vagyunk-e mint egyének?

Az olthévízi unitárius gyülekezet lelkési állásába márc. 5-én ifj. *Máthé Sándor* lelkészt iktatta be *dr. Kovács Lajos* püspök. A beiktatást vasárnap délután tartották, így azon a környékbéli lelkészek is részt vehettek. A romániai unitárius egyházkörökben március elején tartották meg a szokásos negyedévi lelkési értekezleteket, melyeken *dr. Kovács Lajos* püspök és *dr. Erdő János* e. főjegyző vettek részt.

Lutheránus Világszövetség és a Vatikán között 1967 óta két ciklusban is dialógus folyik arról, hogy a reformáció óta maradt-e közös tanítás a két egyházban. Megállapították: maradt, nem is kevés. Az üléseken magyar részről *dr. Hafenscher Károly* Deák téri lelkész vesz részt.

A romániai evangélikusok életéről, helyzetéről olvashatunk az Evangélikus Életben *dr. Rédey Páltól*. E szerint Romániában 40 magyar anyanyelvű és 199 német anyanyelvű evangélikus gyülekezet van. A magyar anyanyelvűek püspöke *Szedressy Pál*, Kolozsvár székhellyel; a német anyanyelvűeké *Klein Albert*, Nagyszeben székhellyel. Lelkészképzésük a kolozsvári egyetemi fokú protestáns teológián történik.

E. Renan, a Jézus élete című híres könyv szerzője (1863) 175 évvel ezelőtt született. Nagy művében, pozitívista nézeteinek megfelelően, az ember Jézust ábrázolja. Magyarul először Lipcsében jelent meg 1864-ben. Néhány sor belőle: „...e magasztos személyt, ki még most is mindennap vezérli a világ sorsát, méltán nevezhetjük isteninek. Nem abban az értelemben, mintha Jézus magába olvasztott volna minden isteni tulajdonságot, hanem azon értelemben, hogy Jézus volt az az egyén, ki nemét a legnagyobb lépéssel vitte az Isten felé...”

Hírek

Özv. *Kincses Lászlóné*, Irénke néni, volt füzeggyarmati iskolánk tanítónője, néhány éve a békéscsabai evangélikus gyülekezet szeretetotthonának lakója. Püspökünk nemrégiben az Országos Békétanács egyik ülésén találkozott *Mekis* Ádám békéscsabai evangélikus lelkész, püspökhelyetessel, az otthon fenntartó gyülekezet vezetőjével. Megkérte, hogy tolmácsolja mindnyájunk érdeklődő szeretetét. Irénke néni a kedves megemlékezést meglehangú sorokkal köszönte meg. Továbbra is jó egészséget kívánunk a szeretetteljes környezetben, ahol szép kis szobában lakik.

Hódmezővásárhelyi gyülekezetünk lelkési vezetését júl. 1-től, püspöki megbízás alapján *Bence Márton* budapesti lelkész-egyházi előadó látja el. eddigi munkaköre megtartásával. A gyülekezet gondja a templomtatarozás.

Az európai ifjúsági leszerelési konferencia, mely január hónapban Budapesten ülésezett, kinyilvánította, hogy az 1978. év a leszerelés, a béke, a biztonság és az enyhülés irányzatának a szolgálatába állítandó. „Egy szebb, gazdagabb és jobb jövő vár reánk. Nem hősi halottak akarunk lenni”, — hangsúlyozták a konferencia záródokumentumában.

Bornemisza Péter Ördögi kísértetek c. ismert munkája, mely a XVI. század magyar társadalmának kutatói, de egyéb olvasó számára is sok érdekes és értékes adatot tartalmaz, 1977-ben újra megjelent. Ezt megelőzően már 1955-ben is közreadták. Mostani kiadása oly közkedveltségnek örvendett, hogy röviddel a megjelenés után teljesen eltűnt a könyvesboltokból.

FISCHER JÓZSEFNÉ

Ilg Ilona

(†1978)

Nem született unitáriusnak. Egyházunkat, vallásunk hitvilágát élete második felében ismerte meg. Nagy hatással voltak reá néhai R. Filep Imre prédikációi és előadásai. Azon kevesek közé tartozott, aki nem habozott az újonnan megismertet, a számára vonzóbbat a régivel felcserélni.

Igy lett a Budapesti Unitárius Egyházközség egyik leghűségesebb tagja. Még hivatalos áttérése előtt — de azt követően rendszeresen —

látogatója, állandó résztvevője volt istentiszteleteinknek és vallásos összejöveteleinknek.

Szeretett utazni, ismerkedni, emberekkel kapcsolatot teremteni. Ebben nagy segítségére volt műveltsége és olvasottsága. A könyv „állandó jó barátja” volt. Németül tökéletesen, angolul jól, franciául elfogadhatóan olvasott, beszélt és fordított. Nyelvtudását Egyházunk javára gazdagon kamatoztatta.

Amikor megüresedett a Budapesti Egyházközség adminisztrátor-

pénztárnoki állása, az Elöljáróság felkérte ennek az állásnak a betöltésére. A Kultúra Külkereskedelmi Vállalatnál évtizedeken keresztül betöltött fontos állásban szerzett hasznos tapasztalatai sokban segítettek Egyházunkban nyugdíjazása után vállalt e munkájában, melyet 5 esztendőn keresztül végzett őszinte nagybecsűléstől és szeretettől körülvéve. Most már fájó szívvel mondhatjuk el reá emlékezve, hogy nagy segítsége, fontos támasza volt egyházi életünknek.

Emberi értékeit hosszan sorolhatnánk, de akik ismerték, tudják, hogy milyen volt. Egy jelentős kezdeményezésről azonban e sorokon keresztül is meg kell emlékezni. 1973-ban Ő volt a gondolat felvetője, majd egyik legodaadóbb válóra váltója, hogy a Budapesti Egyházközség Nagy Ignác utcai gyülekezetében BIBLIAKÖR működjék. Újra megindulhatott a bibliaköri gyülekezeti munka, amely azóta is szép sikerrel és komoly eredményekkel végzi munkáját. A halálát követő első ilyen összejövetelt ezért szenteltük az Ő emlékének.

1978. május 3-án helyeztük örök pihenőre a Farkasréti temetőben. Temetésén fia, dr. Farkas Bence és családja gyászában nagy számmal osztoztak barátai, ismerősei, egykori munkatársai, és nem utolsósorban egyházunk híveinek nagy számú gyülekezete. Reá emlékezve ugyanaz az imádságos érzés kívánczik szavakba foglaltan papírra, mint amelyet temetésén is elmondtunk őt sirató imádságunkban: Áldott és gazdag volt élete, hisszük, áldott lesz emléke, és csendes megfáradt lelkének pihenése az ÖRÖK HAZÁBAN.

Husztli János

Avéd Istvánné sz. Csiszér Ida debreceni hívünk, az elmúlt évben 5000 forintot adományozott a debreceni egyházi épületek javítására. A jókedvű adakozót szereti az Isten.

Debrecenben nemrégiben két érdemes hívünket temette el Bajor János lelkész. Barabás József nyugdíjas 80 éves korában halt el. Béber Lászlóné, sz. Gergely Ilona 75 éves korában. A hátramaradottak gyászában őszinte szívvel osztozunk.

Az Inquirer, az angliai unitáriusok szemléjének május 6-i száma a címdoldalon közölte dr. Kovács Lajos romániai, dr. Ferencz József magyarországi unitárius püspökök és Bartók Béla magyarországi unitárius egyházi főgondnok jól sikerült arcképét, abból az alkalomból, hogy részt vettek az angliai unitáriusok áprilisi jubileumi közgyűlésén, Cambridgeben.

A pünkösdkor Budapesten a Nagy Ignác u. templomban konfirmált ifjaknak Csiszér József budapesti presbiter — úgy, amint azt már évek óta gyakorolja — értékes könyveket adományozott. A konfirmándusok előkészítését Husztli János budapesti lelkész végezte és munkáját figyelemmel kísérte Gyergyay Árpád teológiai hallgató is, tanulmányi céllal.

Külföldi hírek

Dr. Kovács Lajos püspök részt vett azon az interkonfessionális gyűlésen, melyet legutóbb Nagyszebenben tartottak a romániai ortodox és protestáns teológiai intézetek professzorai.

Dicsőszentmártonban tartották második negyedévi értekezletüket közérdekű és teológiai témákról a Maros és Küküllő menti unitárius lelkészek. Köriükben dr. Kovács Lajos püspök is előadást tartott.

Alsóboldogfalván az unitárius gyülekezet szép, új, emeletes paplakást épített, melyet egyházi ünnepség keretében szentelt fel jún. 11-én dr. Kovács Lajos püspök. A gyülekezet lelkésze: Rázmány Csaba.

Amerikai lelkészek látogattak el egyházunkhoz az elmúlt hetekben. Közülük dr. Richard Gilbert. New York állam. Rochester városának lelkésze, jún. 11-én az oxfordi IARF kongresszus témájáról elméleti egyházi beszédében, püspökünk tolmácsolása mellett. Dr. Carl Scovel, a legrégebb bostoni unitárius gyülekezet, a Kings Chapel vezetője néhány napos látogatása során püspökünk és felesége vendége volt otthonukban. Több régi ismerősét és barátját is felkereste, meglátogatta mindkét templomunkat Budapesten, és megismerkedett városunk és a környék nevezetességeivel is.

Dr. Szabó Árpád kolozsvári teológiai tanár Chicagóból, tanulmányai színhelyéről gyakran látogat el más városok unitárius gyülekezeteibe is prédikálásra. Részt vesz az IARF oxfordi kongresszusán, s azután tér haza.

A székelyudvarhelyi unitárius templom felszentelésének hetvenéves fordulójáról dr. Kovács Lajos püspök jelenlétében emlékezett meg a gyülekezet. Ugyanakkor emlékeztek meg a gyülekezet templomépítő lelkészéről, a százttíz évvel ezelőtt Firtosmátonosban született Vári Albertől, aki később a kolozsvári kollégium vallás-tanára, majd a Teológiai Akadémia professzora volt. A gyülekezet jelenlegi lelkésze dr. Szász Dénes tb. esperes.

Keresztesi Dénes ny. szabédi lelkész 90 éves korában hunyt el Marosvásárhelyen. Temetésén a lelkész szolgálatot Botha Dénes fiatalfalvi lelkész végezte, akit az elhunyt irányított a lelkész pályára.

Bíró Izsák ny. szentgericei lelkész 40 évi szolgálat után fia, Bíró József kadácsi lelkész otthonában elhunyt. Temetésén Bátor József esperes, Csongvay Attila szentgericei lelkész és Sebe Ferenc előadó tanácsos szolgáltak.

Dr. John C. Godbey-t, a chicagói unitárius teológiai fakultás előadó tanárát, a kiváló egyháztörténész nyilvános rendes professzorrá nevezte ki az Intézet igazgató tanácsa. Szeretettel köszöntjük.

A kanadai unitáriusok szemléje a „Canadian Unitarian” 1978. májusában emlékezett meg a lap fennállása huszadik évfordulójáról. E számban olvassuk, hogy a torontói gyülekezet szociális bizottsága a Chilében tapasztalt terror ügyével foglalkozik. Gondozásukba vettek egy chilei menekültet, akit kormányellenes röplapok terjesztéséért ítélték el.

HALOTTAINK

LAPUNK MÚLT SZÁMÁNAK LAPZÁRTA ÓTA A BUDAPESTI EGYHÁZKÖZSÉG HALOTTI ANYAKÖNYVÉNEK TANÚSÁGA SZERINT A KÖVETKEZŐ HÍVEINKTŐL BÜCSÜZTUNK:

Pál József géplakatos, meghalt ápr. 20-án, 74 éves korában; Nagy Béla postai nyugdíjas, ápr. 22-én, 82 éves; Barabás Béla, ápr. 25-én, 64 éves; Belán Ferencné, ápr. 26-án, 79 éves; Ekárt Endre, ápr. 27-én, 66 éves; Oláh Géza, ápr. 28-án, 60 éves; Szabó Lajos, máj. 3-án, 80 éves; György Julianna, május 31-én, 83 éves; Ersek Antalné, jún. 4-én, 86 éves; Varga András, jún. 11-én, 64 éves; Jordán Géza, jún. 12-én, 70 éves; Dr. Kerékgyártó Jenő tanár, jún. 18-án, 64 éves; Péter Jánosné, sz. Dimény Ida, jún. 19-én, 88 éves korában. „... akár éljünk, akár haljunk, az Úr vagyunk”. Pál. Rom. 14.8.

Hírek

Pethő István ny. püspöki helynök és felesége Csongvay Erzsébet, 1978. július 8-án emlékeztek meg házasságkötésük ötvenévesztendő évfordulójáról. Júl. 9-én két fiúk és menyek, unokák és a család többi tagjaival együtt részt vettek a Nagy Ignác u. templomban tartott istentiszteleten, melyen Husztli János lelkész szolgált. Az úrasztala elé lépő házaspár dr. Ferencz József püspök kérte Isten további gazdag áldását.

Kodály Társaság alakult Budapesten. Ünnepi beszédében dr. Tóth Dezső miniszterhelyettes arról szólt, hogy hazánk különleges szerepe van a világ sok országában működő Kodály Társaság összefogásában, támogatásában. Hangsúlyozta, hogy legfontosabb feladat a Kodály-életmű egységének megőrzése. A Társaság elnökévé Szokolay Sándor zeneszerzőt választották. A Kodály Társaság tiszteletbeli tagja lett Bartók Béla főgondnokunk.

Veronika kendője címen jelent meg Csandó Béla római katolikus teológiai professzor, az ismert költő új verseskötete, Budapest 1977-ben. A megleghangulatú verseskötetet lapunk olvasói figyelmébe ajánljuk.

Az unitárius gondolatot és unitárius voltát Frank Lloyd Wright egyik nyilatkozatában így vallotta: „Az UNITY-templomban apáink unitarizmusa jutott kifejezésre épület formájában egy ivadékuk révén. Az unitárius eszme az egység volt. Az unitáriusok a dolog egységében hittek. Nos, én itt olyan épületet akartam, építeni, amely kifejezi az egységnek ezt a mindent átfogó értelmét”.

Frank Lloyd Wright amerikai építész és

szakíró, a modern építészet egyik legteremkenyebb és legnagyobb hatású alakja, a 20-ik századi építészettől kezdve, több mint félszáz évvel tervezett. Alakító módszerét organikus építészetnek nevezte, ami az épület testének a természetbe illesztését jelenti, és azt az elvet, hogy a ház kialakítása belülről történik, mindenre előzetes formaöntvény kötöttsége nélkül. Ugy érezte, hogy az épület a környezetnek szerves része kell hogy legyen. Egyik legszebb műve, a „Vizesésnázi” Bear Run-nál, Pennsylvániában egy folyó vizesésénél kinyúlik a sziklaperem fölé. A lebegő, konzoltartós konstrukciót, amit Japánban, Tokyóban az Imperial szállodánál is alkalmazott, kritizálták, hogy nem biztonságos, mindaddig, amíg az 1923 évi földrengést — ami a város nagy részét elpusztította — sértetlenül ki nem állta. Legforradalmibb tervezéseinek egyike a Guggenheim Múzeum. New Yorkban, 1959-ben készült el.

Megtörve a hagyományos „szoba”-struktúrát, Wright ezt csigavonalban emelkedő, hatemeletes épületté alakította ki. A bemutatott bélyegképen Wright arcképe mögött ez az épület látható.

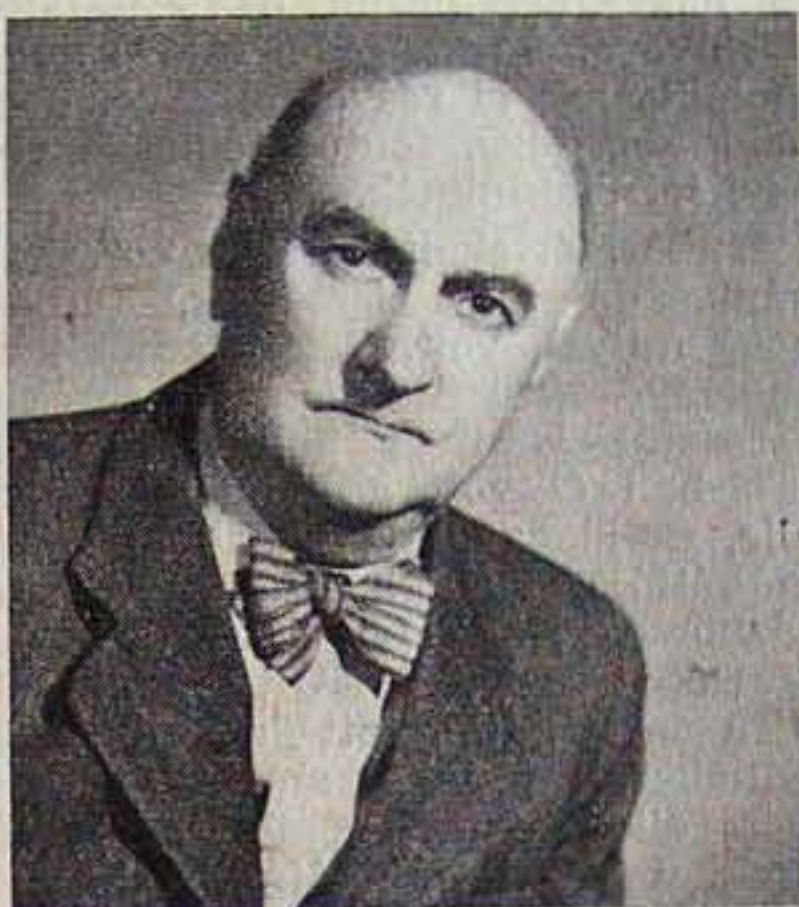
A Madisonban, Wisconsin államban épített unitárius templom tervezéséről a következőket mondja: „a terv... háromszöges. Háromszöget alkot a tető, és a háromszögesítésre való törekvés kifejezésre juttatja a hódolatot is, a templomtorony alkalmazásának hagyományára való visszanyúlás nélkül. A tető maga, amely mindent beborít, mindent a mindenbe és minden egyest az egészbe foglalt, azt mutatja, azt mondja, amit a torony szokott kifejezni.”

1952-ben építészhallgatóknak mondott előadásában hitvallását így fogalmazta meg: „Az emberi lénynek belső természetű tulajdonsága az emberség. Amiként a Naprendszer arányait fényekben mérjük, ugyanígy a belső fény az emberiség mértéke. Mint a napvilág a természetet, úgy ragyogja be ez a belső fény — az emberi fény — az emberi szellemet. Ha az ember valaha is elérte ezt az emberi szellemet, az építészetben és munkánkban önmagunknak — az embernek — valódi szellem jelenik meg, akkor ez azért van így, mert lábunk szilárdan áll a földön és bensőnkben kifejlődött a széperzés, ez az istenadta fogékonyság, megérzése annak, hogy mi az Isten... Az épület alapjaként a dobozaloknak a szándékos lerombolásával utat nyitunk a jövő nagy építészetének. Ez a titok nem az én titkom. Ez évszázadok óta filozófiája az egyéniségnek, teljes magva alkotó önmagunknak, s az egész szellemi világnak, ahová csak akkor tudnak belépni, ha szeretik ezt, és ez a legnagyobb kiteljesedés mindenekfelett. Nos, legyenek türelmesek és bölcssek, s akkor nem fogják az istenadta, belső világnak a megértését elmulasztani. Lásuk meg, hogy a természetben mindenütt ez munkálkodik. Menjünk ki a mezőre. Menjünk együtt, vagy szembe embertársainkkal. Menjünk el bárhová, és járjunk nyitott szemmel. Tegyük fel a nyugtalanító kérdést: „miért?” — és ha megértése őszinte vágyunk, akkor ez egyfajta imádkozás.”

Dr. Kiss József

Hódmezővásárhely szülötte és itt érettségizett 1917-ben. Részt vett az első világháborúban. A szegedi egyetem jogtudományi karán végezte tanulmányait, és Budapesten 1929-ben bírói és ügyvédi vizsgát tett.

1930-ban Nyikos Erzsébettel házasságot kötött. Házasságukat a jó Isten leánygyermekkel, Zsuzsival ajándékozta meg. Leánya férjhez

menetele után két unokában gyönyörködött, akik közül az egyik kivételes rajz- és festőtehetséggel bír.

Ügyvédként dolgozott Hódmezővásárhelyt 1930–1940 között. 1941-ben Szigetváron kezdte el bírói munkásságát, melyet 1942-től 1950-ig

szülővárosában folytatott. Mint bírónak, a jog emberséges alkalmazása volt vezérlő elve.

Néhány évig mint nyugdíjas, családjával körében élt, de 1957-től 1974-ig mint a hódmezővásárhelyi mentőállomás vezetője dolgozott, innen ment immáron végleges nyugalomba.

A második világháború utáni években R. Filep Imre volt Hódmezővásárhely unitárius lelkésze. Ekkor kerültek baráti kapcsolatba. Ettől az időtől kezdve szorgalmas látogatója lett — feleségével együtt — az unitárius istentiszteleteknek. E szép szokást évtizedeken át gyakorolta. A hódmezővásárhelyi unitárius egyházközség tiszteletbeli presbiterévé választotta, a gyülekezetben végzett munkája elismerésül.

Temetésén, a hódmezővásárhelyi Dilinka-temetőben 1978. június 28. napján Huszti János egyházi közügyigazgató és Szász János lelkész végezték az egyházi szolgálatot — a külföldön tartózkodó püspök felkérésére. A temetésen a közelből és a távolból sokan jöttek össze vigasztalni a megözvegyült dr. Faragó Istvánné, sz. Nyikos Erzsébetet, leányát és unokáját. A másik unoka a messzi tengerentúlról kérte Isten áldását a drága nagypapa emlékére. A jóbarátok között jelen volt R. Filep Imréné főtisztelendő asszony is.

Dr. F. J.

és Szász János lelkészek végezték az Óbudai temetőben.

Özv. Derzsy Kálmánné sz. Adorján Etelka debreceni hívünk 94 éves korában elhunyt. Nagy részvét mellett temette Bajor János lelkész. Az elhunyt férje, néhai Derzsy Kálmán ny. igazgató, hosszú esztendőknél keresztyén a debreceni akkori leányegyházközség pénztárosi tisztét töltötte be sok szerető gondoskodással.

LAPZARTA UTÁN: Szomorúan értesültünk Borbély István „Goga” váratlan elhunytáról. Gyülekezetünk népszerű egykori cserkészvezetőjét temettük 72 éves korában.

Kocsordon váratlanul elhunyt Czinc István és Sófi József. Hátramaradottaik gyászában őszinte együttérzéssel osztozunk.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház
Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Ferencz József

1055 Budapest V., Nagy Ignác u. 4.
Táv.: 113-094.

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI 1900 Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámára.

Évi előfizetési díj 42,— forint

Külföldre évi 60,— forint.

INDEX: 25.842

78.2714/2-04 — Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérig.
HU ISSN 0133–1272

Halottaink

Balogh Béla ny. MÁV főintéző 62 éves korában, 1978. maj. 20-án, hosszú szenvedés után elhunyt. Évtizedeken át pestiőrinci gyülekezetünk presbiter volt. Követte korábban elhalt édesapja, az egykori pestiőrinci templomépítő presbiter, Balogh Márton példáját. Hamvait a kispesti temetőben helyezték örök nyugalomra, Huszti János és László Andor lelkészek szolgálatával.

Dr. Urmössy Károly ny. ügyvéd, gyulai szörványunk búzgó tagját, apr. 28-án nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra. A temetési szertartást Kelemen Miklós végezte.

Nagy Gezáne sz. Szén Erzsébet ny. tanárnő jún. 13-án váratlanul elhunyt. Temetésén a szolgálatot Bencze Márton lelkész végezte. Az elhunyt a korábbi években előbb miskolci, később nagykanizsai majd sashalmi szörványainkban végzett vallásitanítói munkát. Hátramaradottainak vigasztalódást kívánunk.

Kovács Sándorné, sz. Csiky Anna Adrienn jún. 6-án, rövid, de súlyos szenvedés után elhunyt. Rendszeresen részt vett unitárius férjével együtt gyülekezeti összejöveteleinkben, a tavaly ősszel saját költeményeiből is felolvastott a Hógyes utcai gyülekezeti napunkon. Temetésén, jún. 22-én, Hajdú Péter ref. lelkész és Bencze Márton lelkész szolgáltak.

Dr. Egeni Attiláné váratlanul elhunyt. Unitárius férje révén lelki kapcsolatait voltak unitárius egyházunkkal. Temetésén a szolgálatot Hajdú Péter ref. és Huszti János lelkész végezték.

Farkas József ny. nevelőintézeti igazgatóhelyettes, jún. 16-án, súlyos betegség után elhunyt, 66 éves korában. Gondolkodó és mélyen érző ember volt, s ez hozta őt a mi unitárius közösségünkbe, ahol a Hógyes utcai gyülekezeti napunkon tartott előadásában megkapóan tárta elénk a nagy igazságot: „Aki keres, talál, s a zörgetőnek megnyitják”. Máté 7.8. A végtisztesség szolgálatát Bencze Márton